

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évenyegyre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautóza 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: 51 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bérlegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjen László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vegle. — néi (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent

Nyitlertti cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Északi tenger.

Helgoland-sziget, július 25. 1871.

III.

Július 26. Helgoland, egy a tengerből 200 lábnyi magásra kiemelkedő kemény agyagból és márgából álló, hosszú keskeny háromszöget képező szikla, hossza 6 ezer, szélessége pedig 2000 láb. Partjai egész kerekén függélyesen állanak a tenger felett, némileg olyanformán, mint a kolozs-monostori Kálvária a Szamos tere felett azzal a különbséggel, hogy annak partjai nem függélyesek. Néhány vékony réteg kivételével a part egész kerekén piros. Körülszólakoztam az egészet. A tenger itt nem mély, csak 3—6 láb, azért nem is lehet, de nem is igen tanácsos a partokhoz 10—15 ölnél közelebb menni, mert a tenger sok helyen nagyon kinyaldosta az alját, s időnként egy-egy darabocská beszakad. A víz sok helyt piros a partok körül a kimosott piros földtől. Tiszta helyen sokat gyönyörködtem a tengerfenék nézésében — a különböző növények, csigák, növényállatok, halak, rákok szép látványt nyújtanak. A délnyugati oldalon néhány toronyforma veres szikla egészen külön áll, a szigettől 2—3 ölnyre, sok pedig úgy, mintha bástyát képezne a szigettől; vagy kettő alá nagy kaput véselt a tenger. Csak a délkeleti oldalon emelkedik ki a tengerből egy kis darab fővénnyér, mely csinos házakkal van beépítve, ez az ugynevezett *Unterland*; innen egy széles, három fordulatú, 190 fokból álló lépcsőzet vezet fel a tulajdonképeni szigetre, az ugynevezett *Oberlandra*, melynek a lépcsőzet felőli része hasonlóan csinos házakkal van beépítve, közöttük több 1—2 emeletes, hasonlóan az unterlandiak között is, a hol én ütem fel a sátoromat. A házak mögött az egész sziget, mely egy kis térséget képez, pityókával van nagy részt beültetve, mely a veres talajban is buján tenyészik; itt-ott egy-egy kis tölgy szép káposzta. Kicözvekelve legel még itt mintegy 300 fejér juh és két tarka juh, egyéb nincs. Künn hagyják éjszakára is, nem féltik a farkasoktól. Az egész szigeten egy kis sétátér vezet végig, melyet pityóka álléneak neveznek. A kerülteinek mintegy fele karfával van ellátva, tovább pedig rudakra kifüggesztett táblákon figyelmeztetés, hogy a parthoz közel senki ne menjen, mer beszakadhat, vagy a szél belöki, vagy pedig szédlülés miatt bebukik. Van csinos templom és e körül temető a falu közepén. A lakosság száma 2300, a kik északi friziek, egy öltözködésében, szokásaiban és nyelvénben sajátos nép. A templomi és iskolai nyelv azonban a német. Mivel nép, a nagyobb rész beszél angolul, s többet kevesebbet franciául is. Épek, erősek, egészségesek testben, lélekben. Életmódjuk a halászat és a tengeri fürdők jövedelme. Az eső vizet felfogják, s megtisztítva azt isszák. Itt eszembe jut, hogy Kolozsváron elég víz van s még sem ihatik az ember jó vizet, mert a város nem gondoskodik arról, hogy valamelyik házsongárdi forrást bevezesse legalább a terjedelmes főtéren szökőkút alakjában. Valószínűleg egy porosz vagy angol ajánlkozni fog ennek felállítására, a város nagy örömmel fogja fogadni ez idegen ajánlatot.

A helgolandi világítótorony egy 75 láb magas, téglából, vasból és mészből épült nem szegletes, hanem kerek, kívül hamuszín torony pléhvel fedve; felső része köröskörül üveg, kiálló erkélylyel; itt belül egy oszlop, körül 24 lámpa, a felső sorban 12, az alsóban is 12; minden lámpa megett egy-egy homorú finom ezüst tábla, kívülről rézzel bevonva, estétől reggelig égnek az olajlámpák. A szigeteknek akármely pontjáról nézzen rá az ember, mindenüvé egy kis napot mutat, most a felső, majd az alsó sorban, — a mint a toronyőr mondá 6—8 mértföldre világít.

A tengeri fürdőt használó vendégek száma jelenleg 5—6 száz. A német-francia háború még e földre is befolyással volt, a múlt években a vendégek száma egy pár százzal mindig meghaladta az ezeret. A szigettől nem messze van egy más, a tengerből kiemelkedő porondhalom egy pár házzal, két karja meglehetősen hosszán kinyulnak, melyeken a hullámok gyakran megsejtálják magokat. Mindkét karon van hosszában felállítva egy sereg kékekű szekér, mindenikre egy kis szoba építve, mikor az ember e kis szobában levettezt, a szekert beteszitják a víz szélébe, az ember néhány lépcsőn leszáll, s be megy a tengerbe, és fürdik tetszése szerint, mikor elvégezte felmegy a kis szobába, felöltözik, csenget egy ott levő kis csengettyűvel, erre a szekeret ktebb húzzák s kiszáll. Az egyik porondkar a nőké, másik a férfiaké. A tenger meglehetősen hullámzásban volt, mikor én is feredtem, a szekértől 6—8 ölnyre mehettünk be a finom porondos fenéken a hátunkat, mellünket vagy vállunkat neki vetettük a kifelé rohanó hullámoknak, jól megzuhanoyztak s mikor kihaltak, újra övig érő vízben voltunk, s hanyat vagy másképp uszáltunk, a másik részen a nők is így tettek. E helyre az ember 12—15 perc alatt csolnakkal megy keresztül és vissza 6 schillingért, a fürdő 11 schilling; a fürdési idő nem az apálytól vagy dagálytól, hanem inkább attól függ, hogy a hullámok megengedik-e ez ugynevezett *Sanddüne*-re való átmenetelt, vagy nem, mert a viztolulás igen sokszor nagy erővel és hullámokkal tör át a 20 láb mélységű tengerkaron, mely e porondhalmot a szigettől elválasztja, ha ide nem lehet át-

menni, akkor a kis *Unterland* egyik végén fürödnek veres vízben, melyet „rothes Meer“-nek neveznek. E szigeten van gyógyszerház s mindenféle kereskedés. Én a csigakereskedések kirakataiban gyönyörködtem sokat, melyek közül a szebbek és drágábbak Afrika partjairól kerülnek ide; gyönyörű gyertyatartókat, tárcákat smás tárgyakat láttam drága csigákból összeállítva; szerettem volna én is eféléket venni, de pénzeszkömet másnemű dolgok vették igénybe, s így meg kelle elégednem néhány oly csigával, melyeket magam szedtem a paron, s néhány oly növényvel, melyeket a körülölszólakozás alkalmával magam szakiték ki, az egyik miatt szinte ki is esem a csolnaktól. A pénz itt is az, a mi Hamburgban. Vannak szini előadások és zene, hirlapok, stb.

Dersi József.

A rütti-i (Zollikofeni) földmívelési iskola Schweizban.

IV.

Karlsruhe, jul. 27. 1871.

Miveleti eszközök.

Az intézet miveleti eszközeiről röviden csak annyit jegyzek meg, hogy azok talán a feltalálás első stadiumában vannak, nagyon primitívek, s hazai viszonyainkhoz épen nem találom alkalmasoknak. Minthogy talajja nagyon kötött és nehéz, miveleti eszközeinél a tartosság tekintetéből a csinoság merőben hiányzik, igen nehezek és nagyon otrombák; különben az intézet minden a föld megmívelése, a mag elvetése, betakarása és behordására megkívántató eszközökkel bőven rendelkezik, de a külföldi mívelő eszközökre nem sokat ad, s inkább csak a hazaiakra támaszkodik; pedig magam abban a véleményben vagyok, hogy kötött talajban ép oly, sőt még könnyebben hasíthatná barázdáit a mi Gubioz- és Vidacs-féle ekéinkkel, melyek a Schweizziaknál minden tekintetben sokkal előbb állanak, s még keménységre is kiállják avval a versenyt, habár az egyes részek nem is oly kemények.

Állat-tenyésztés.

Mai viszonyainknál fogva azt mondhatjuk, hogy legtöbb hasznát a gazda állat-tenyésztéséből huzhat, főleg ha okoskodni, s a céljának megfelelőleg tudja tenyészteni állatait. E tekintetben hazánkról is azt mondhatjuk, dacára annak, hogy mindálunk meg az állat-tenyésztés nagyon primitív lábón áll, kivéven a sertés-tenyésztést, mely a jelenben meglehetősen szép virágzásnak örvend, s bárcsak ló és szarvasmarha tenyésztésünk is ott állana. Schweizban az állat-tenyésztésre, főleg a tehénésztésre, nagy gond fordított, inkább a tejelés, mint eladás szempontjából, s a gazda csak akkor hajlja teheneit piacra eladás végett, ha azok már a szaporítás és tejelésre többé nem alkalmasak. Rütiben is a főszű a tehénésztésre van fektetve, s jelenben az aprókkal együtt 50 darabot tartanak, melyek tejének egy része az intézeti személyzet élelmezésére fordítatik mint tej, más része a saját készítőbe jut, honnan ennek egy része mint vaj és sajt kerül vissza, míg a más rész eladatik.

Teheneiket olykor-olykor járamba is befogják. Különben a föld megmívelésére lovas fogatokat tartanak szám szerint 3 kettős fogatot, melyekkel könnyen végeznek minden miveleti munkát a mi csak fogatos erővel végezhető.

Sertés-tenyésztéssel nem foglalkoznak, s csak is annyit tartanak, mennyi a házi szükségletek kielégítésére elégséges.

Ugy az igás mint a tenyész és heverő állatokat istállón tartják, már csak azon számításból is, hogy trágyájok — mit itt oly drágán fizetnek — nem megy veszendőbe; ételösök rendszeren törtenik naponta kétszer, reggel 4—7 és este 4—7-ig, s minden darabra 30 tö szálal takarmányt számítanak, s ezen kívül kapnak naponta besavanyított burgonyát és répát is, a lovaknak zabot vagy murkot adnak, mely utóbbi főleg az ök számokra termeltetik.

Ily forma gazdálkodás mellett behajt ezen 160 Juchart 5000—7000 frank tiszta jövedelmet, leszámítva minden kiadásokat, tanárok, tanítók és cselédek fizetését is, melyek fedezésére évenként a Regierungtől 15,000 frankkal segítetik.

Ha már most egy rövid számadást teszünk, úgy találjuk, hogy Jucharta 31—43 frank tiszta jövedelmet ad, mely a mi pénzünk szerint 12 ft 60 kr — 17 ft 65 kr között számít. Hogy ad-e nálunk egy catastroalis hold ennyi tiszta jövedelmet mint itt egy Jucharta esik, annak megítélését a gazdaság terén nálamnál tapasztaltabb egyénekre bízom, s magam csak annyit szólok hozzá, miszerint az én meggyőződésem szerint nem ad.

Egy kissé az olvasó előtt talán feltűnő lesz ezen szép összeg, s meg lehet még olyanok is akadnak, kik állításom kétségbe vonják, mit ugyan eleinte magam is kétkedve hittem, de később meggyőződve a felől, hogy csakugyan igaz, elhittem, s most már nem csak hogy hiszem, de meg is vagyok győződve a felől, hogy lehetséges ily gazdálkodás mellett, hol napszámosok fizetésére nincs a számadásban rubrica, mert itt az egész birtokot az intézeti személyiséggel miveletik meg, megjegyezve azt, hogy a mi csak lehetséges mind fogatos erővel vé-

geztetik: míg nálunk, ha nem csalódom, azt hiszem, hogy a gazdaságban tett kiadások között a napszámosok fizetése áll csaknem az első helyen. Ezt kikerülendők igyekezzünk mi is minden lehető munkát fogatos erővel, s gépek segítségével végeznünk, mely bizonyosan kifizeti magát, s a gazdát nem hagyja jutalmazatlannal; s hogy ezt annál könnyebben elérhessük, állítsunk földmívelési iskolákat, s teremtsünk ott gazdákat, kik onnan kilépve az urnak igéjét ne csak hirdessék, hanem jól példával elől menve annak életbe léptetése és foganatosítására is törekedjenek.

Székely Albert.

Olaszország új politikája.

Azon glossák, commentárok és magyarázatok, melyeket közelebb Thiersnek a nemzetgyűlés m. hó 22-ki ülésén tartott beszédére vonatkozólag hallottunk, úgy hisszük, teljesen kiábrándítottak bennünket, írja a „Tempo“ cz. olasz lap m. hó 31-ki számában. Többé nem táplálhatunk kétséget ama beszéd horderejét illetőleg. Thiersnek eme nyilatkozata valóságos leplezés és komoly leczkélül szolgálhat mindnyájunkra nézve

Európa tudja, hogy Franciaország politikája az egyensúly politikája, azaz a kisebb államok tehetetlenségére s a nagyobbak egyenletlenkedéseire alapított franczia főhatóság s röviden emez ősrégi jelszóból foglalható össze: *divide et impera*.

Tudják a nemzetek, hogy Franciaországra nézve (nem is említve III. Napoleon uralkodását, melyet jelenleg az esztelenek uralkodásának neveznek) a nemzetiség mindenkor gyerekség, esetlegesség volt és az mai nap is elannyira, hogy midőn Lajos Filöp kormánya e nagy elv mellett szót emelt, nevezetesen Lengyelország érdekében, miniszterei Thiers, Guizot és a többiek valóságos komédiát űztek e dologgal s egyedüli törekvésük oda irányult, hogy bolhát erresszenek egyik és másik európai kormány fölébe.

Olaszország tudja, hogy Franciaország nem annyira római, mint olaszkrdést ismer, hogy nem akar egyebet, mint visszatérlni Olaszországot egykori állapotába, azon állapotha, midőn a nemzet őt hat kis országra volt felbontolva, melyek fölött mind megannyi ősrégi zsarnok uralkodott. Hogy pedig nem valóítja rögtön Franciaország eme kedvencz-eszméjét, ezt csak annak tulajdoníthatjuk, mert tökéletesen ismeri jelen gyöngeségét, míg ha az idők behagesszlik sebeit, egy pillanatig sem marad nyugton s ellenünk fordítja ismét fegyvereit azon ürügy alatt, hogy a pápa függetlenségét kívánja biztosítani.

Ne engedje az ég, hogy Franciaországnak önmagán kelljen tapasztalásokat szerezni azon politika határsáról, a melyet most más nemzetekre szeretne erőszakolni!

A mi Olaszországot illeti, az ő követendő irányja világosan ki van jelölve. Mig Napoleon uralkodott, a hálaérzet, (melyet talán túloztunk is) és azon fílelem, hogy belkellemtelenségeket okozhatunk neki, erkölcsi függésben tartotta Olaszországot s megkötötte mintegy kezeit. A császár bukásával a helyzet azonban megváltozott. E percztől kezdve azon Franciaországgal van dolgunk, mely hangosan tiltakozott az ellen, hogy neki valami érdeme vagy vétke volna az olasz királyság megalakulásában, sőt azt sajnálattal is látja, és így nincsen is joga hálára, annál kevésbé, mert ha volt ura vért és pénzt áldozott is érettünk, mi kárpótoltuk őt két tarlományunk átengedésével és 60 millió franknyi készpénzben lefizetett öszeggel.

Olaszországnak tehát, felszabadulva a hála kötelei alól, ugyanoly állást kell elfoglalnia Franciaországgal szemben, mint a minőt bármely más ország elfoglal, még pedig úgy mint elsőrendű hatalomnak, a minőnek Thiers maga proklamált bennünket, azaz minden fitogtatás, minden rekriminációk nélkül. Egyedül saját érdekeinket kell szemelőtt tartanunk, még pedig azon ember öntudatával, a ki független urnak érzi magát saját házában. Készen kell lennünk mindenre, mindenki ellen, de — fájdalom — különösen Franciaország ellen.

Chaudordy leplezései.

Chaudordy, ki a toursi és bordeauxi delegatióban a külügyeket vezette, kihallgattatott azon bizottság által, a mely a szeptemberi kormány tetteinek megbirálásával bízott meg. Először is szilárdan állította, hogy ő arra törekedett, miszerint a francia politika változatlan hagyományait a különböző nemzetközi kérdésekben fenntartsa. Ezután előadta terjedelmesen azon részletes ténykedéseit, melyeknek czélja volt Franciaország előnyére a hatalmak intervencióját előidézni. Azonban minden alkudozásai hajótörést szenvedtek két tényen; ezek befolyása a külföld és Franciaország közti diplomaiiai viszonyokra a porosz-francia háború első napjától az utolsóig folyton érezhető volt. Az első a porosz-orosz szövetség. Ezen szövetség fenállása nem szenved kétséget, dacára mindazon önámításoknak, melyeket az orosz udvar magartatása fölött a háború első phásisában né- mely politikai körökben tapasztalni lehetett. E szövetség még a Rajna melletti villongások megnyitla előtt egy semlegességi nyilatkozat által adott magáról életelt,

melynek nem volt más czélja, mint megakadályozni a bécsi udvart, hogy a Németország elleni háborúban részt vegyen. Már azon pillanatban kijelentett minden tétova nélkül, hogy Oroszország semlegessége Ausztria-Magyarországtól van föltételezve és hogy az utóbbi hatalom minden intervenciója maga után fogja vonni az előbbiét. E szövetséget bizonyos tekintetben meg lehet érteni, miután Oroszország látja, hogy Franciaország egy oly hatalmas és jól felkészült ellenséggel akar sikra szállni, azt hitte, hogy maga is jól fel van készítve és Németország létét komolyan fogná veszélyeztetni. Az események megihusithatták e félelmet, de nem gyöngíthették meg a porosz orosz szövetség horderejét, mely a háború végéig fennállott.

Nem kevésbé hiúsította meg másfelől a franczia diplomatia törekvéseit Anglia magartatása. Attól tartva, hogy a háború ki fog terjeszkedni és majd ő is bele vonatik, a londoni kabinet még augusztus hóban (+870) hozott létre egy semleges szövetséget, melynek czélja volt a háború eredeti korlátai között tartani vissza, de eredménye a lett, hogy minden alkudozásnak útját vágta mely Franciaország horderejét gyarapíthatta volna. Így riasztatott vissza Olaszországot, mely Franciaország iránti segélyre hivatott fel, Anglia által ezen szövetségtől felállított elvek nevében a háborúba beavatkozástól.

Más esetekben még messzebb vitte Anglia az ova- tosságot. Közbenjárása többször kikértelet de mindig vonakodott valamit magára vállalni, ha Oroszország abba nem egyezik bele, mely szoros egyezséggel lévén Porosz- országhoz köve folyton kijelentette, hogy semmiféle együttes lépésre nem fogja magát elhatározni, miáltal Ausztria-Magyarországot teljes visszatartózkodásra kényszerítette.

A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgönye.

Lemberg. Albrecht főhget ide várják, a Przemysl-nél készülő erődívenyeket veszi szemlére.

Versailles. Chambord gróftot ismét francia földre várják. Napról napra szaporodik a párt, mely Thierst három évre a köztársaság elnökévé akarja választani.

Varsó. A csár ittléte alkalmából rendezett szemlére nem hívtak meg az idegen konzulok, s midőn az angol egyenruhásan jelent meg, tudtára adták, hogy nem hívatott meg. Berg és Bariatinsky tábornagyok komolyan összeszólalkoztak a csár Varsóban mulatása ideje alatt az orosz külpolitika irányára fölött, Berg a német-orosz, Bariatinsky az orosz-francia szövetség szószólója.

Odessa. A cholera Rigában is Odessától egy mértföldnyire dühöng.

Bécs. A Landtagok fele fel fog oszlalni.

Legujabb táviratok.

Karlovitz, aug. 5. A kongressus mai ülésében a magyar vallás és közokt. miniszteriumnak egy leirata olvastatott fel, mely a közelebbi patriarchaválasztást törvénytelennek és semmisnek nyilvánítja. A leirat gyors javaslattal vétett egy külön bizottsághoz utasított.

London, aug. 5. A párisi gróf és neje Párisba utaztak. — A felsőház harmadik olvasásra elfogadta a hadsereg reformjára vonatkozó tvjavaslatot.

Páris, aug. 5. A nemzetgyűlés tegnapi ülésén a bizottság jelentésében indítványozza, hogy az ellenséges megszállás által károsult megyék egész Franciaország által kárpótoltaasanak, mert ez Franciaország morális kötelezettsége és politikai közérdekeinek tekintendő. A jelentés constatalja, hogy erre nézve sikerült a kormány- nyal megalapozásra jutni.

London, aug. 5. Az alsóház tegnapi ülésében a bizottság minden részleteiben elfogadta a választási billt. A végleges szavazás e bill felett hétfőn történik meg az alsóházban.

Páris, aug. 5. Lengyel lapok azon jelentése, mintha Franciaország lengyel menekülteket kiutasított volna, minden alapot nélkülöz, mert csak a commune lázadásában részt vett lengyelek vettek alá szigorubb rendszabályoknak. — A miniszteriumoknak Versaillesban leendő végleges elhelyezés ügyében kiküldött bizottság hajlandó elfogadni az indítványt.

Általánosán hiszik, hogy a nemzetgyűlésben 360 tag lesz Versailles és 200 tag Páris mellett. — Egy versaillesi levél alaptalannak mondja a hirt, mintha Thiers Bismarck herczeggel találkozni fogna.

Jánina, aug. 5. Múltan nagyobb számú csapatok érkeztek Konstantinápolyból, a kormányzó több elfogatást rendelt el. A főczinkosok külföldiekt a város s az egész vilajet nyugodt.

Páris, aug. 5. A pénzügyminisiter egyezményt kötött a francia bankkal a harmadik fél milliard kiegészítése iránt, mely f. hó 25-én fizetettnek.

